

УДК 159.9.072

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-6\(48\)-921-930](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-6(48)-921-930)

Ляшенко Богдан Юрійович викладач кафедри психології і соціології ХНЕУ ім С.Кузнеця, пр. Науки, 9А, м. Харків, 61166, тел.: (057) 702-18-37, здобувач третього (доктор філософії) рівня вищої освіти кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами ім. академіка І. Зязюна, Національний технічний університет “Харківський політехнічний інститут”, вул. Кирпичова, 2, м. Харків, 61002, тел.: (057) 707-66-34, <https://orcid.org/0000-0002-6122-2286>

Беляєва Наталія Євгенівна кандидат економічних наук, доцент кафедри психології і соціології, ХНЕУ ім С.Кузнеця, пр. Науки, 9А, м. Харків, 61166, тел.: (057) 702-18-37, <https://orcid.org/0009-0003-7674-3636>

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ АКАДЕМІЧНОЇ САМОРЕГУЛЯЦІЯ НА РОЗВИТОК КОГНІТИВНИХ НАВИЧОК У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті здійснено аналіз кореляційного зв'язку показників академічної саморегуляції та когнітивних навичок здобувачів вищої освіти. Академічна саморегуляція є ключовим елементом успішного студентського життя, оскільки вона включає в себе низку стратегій та навичок, що дозволяють студентам ефективно керувати своєю когнітивною діяльністю. Когнітивні навички, у свою чергу, представляють собою ментальні процеси, які включають у себе сприйняття, мислення, пам'ять та рішення проблем.

У дослідженні взяли участь 80 студентів денної форми навчання першого, другого, третього і четвертого курсів у віці від 17 до 24 років. Емпіричне дослідження було здійснено за допомогою чотирьох психодіагностичних методик, що відповідають меті дослідження. Для дослідження академічної саморегуляції здобувачів вищої освіти було обрано опитувальник «Академічна саморегуляція» Р. Райана і Д. Коннелла, адаптований М. Яцюк та методика «Мотивація навчання в ЗВО» створена Т. Ільїною. Дослідження рівня когнітивних навичок здійснювалося за допомогою методики «Тест Креативності» П. Торренса та методики «Дослідження гнучкості мислення».

В статті окреслено важливість вивчення впливу академічної саморегуляції на когнітивні навички здобувачів вищої освіти. Додатковим аспектом взаємозв'язку академічної саморегуляції із когнітивними навичками є самопе-

реоцінка та корекція власного навчання. Студенти з високим рівнем академічної саморегуляції зазвичай мають розвинену здатність об'єктивно оцінювати свої власні знання та навички. Вони можуть адаптувати свій підхід до навчання в залежності від результатів та вчитися на основі власного досвіду. Академічна саморегуляція також пов'язана із здатністю до вирішення проблем та критичного мислення.

Зазначено, що здобувачі вищої освіти, які можуть ефективно планувати своє навчання та використовувати стратегії розв'язання проблем, частіше проявляють глибоке розуміння та критичний аналіз вивченого матеріалу. Також слід враховувати, що академічна саморегуляція включає в себе мотивацію та інтерес до навчання. Студенти, які можуть ефективно ставити собі завдання, встановлювати мети та відчувати внутрішню мотивацію досягнення, частіше демонструють вищий рівень когнітивних навичок. Вони можуть більш інтенсивно занурюватися у вивчення предмету та розвивати більш глибокі знання.

Ключові слова: академічна саморегуляція, когнітивні навички, здобувачі вищої освіти, студентський вік, внутрішня мотивація.

Lyashenko Bohdan Yuriyovych lecturer of the Department of Psychology and Sociology of National University of Ukraine S. Kuznets, 9A Nauky Ave., Kharkiv, 61166, tel.: (057) 702-18-37, recipient of the third (doctor of philosophy) level of higher education of the department of pedagogy and psychology of management of social systems named after Academician I. Zyazyuna, National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", St. Kirpychova, 2, Kharkiv, 61002, tel.: (057) 707-66-34, <https://orcid.org/0000-0002-6122-2286>

Belyaeva Nataliya Evgeniivna candidate of economic sciences, associate professor of the Department of Psychology and Sociology, National University of Ukraine S. Kuznets, 9A Nauky Ave., Kharkiv, 61166, tel.: (057) 702-18-37, <https://orcid.org/0009-0003-7674-3636>

FEATURES OF THE INFLUENCE OF ACADEMIC SELF-REGULATION ON THE DEVELOPMENT OF COGNITIVE SKILLS IN HIGHER EDUCATION ACQUIRES

Abstract. The article analyzes the correlation between indicators of academic self-regulation and cognitive skills of students of higher education. Academic self-regulation is a key element of a successful student life, as it includes a number of strategies and skills that allow students to effectively manage their cognitive activities. Cognitive skills, in turn, are mental processes that include perception, thinking, memory, and problem solving.

80 students aged 17 to 24 took part in the study. Empirical research was carried out using four psychodiagnostic methods that correspond to the purpose of the study. The questionnaire "Academic self-regulation" by R. Ryan and D. Connell, adapted by M. Yatsyuk, and the "Motivation of learning in higher education institutions" method created by T. Ilyina were chosen for the study of academic self-regulation of students of higher education. The study of the level of cognitive skills was carried out using the "Creativity Test" method of P. Torrens and the "Study of flexibility of thinking" method.

The article outlines the importance of studying the impact of academic self-regulation on the cognitive skills of students of higher education. An additional aspect of the relationship between academic self-regulation and cognitive skills is self-evaluation and correction of one's own learning. Students with a high level of academic self-regulation usually have a developed ability to objectively evaluate their own knowledge and skills. They can adapt their learning approach depending on the results and learn from their own experiences. Academic self-regulation is also related to problem-solving and critical thinking skills.

It is noted that students of higher education, who can effectively plan their studies and use problem-solving strategies, more often show a deep understanding and critical analysis of the studied material. It should also be taken into account that academic self-regulation includes motivation and interest in learning. Students who can effectively set tasks, set goals, and feel intrinsically motivated to achieve are more likely to demonstrate higher levels of cognitive skills. They can immerse themselves more intensively in the study of the subject and develop deeper knowledge.

Key words: academic self-regulation, cognitive skills, students of higher education, student age, internal motivation.

Постановка проблеми. У сучасному високотехнологічному суспільстві, де знання швидко змінюються і стають важливим ресурсом, у формуванні кваліфікованої та конкурентоспроможної робочої сили важливу роль займає вища освіта. Однак, одного отримання реальних знань недостатньо для успішної кар'єри та адаптації до постійно мінливого середовища. Важливою складовою успіху є розвиток когнітивних здібностей, які сприяють творчому мисленню, вирішенню складних завдань і адаптації до нових умов.

Недавні дослідження в галузі психології та педагогіки підкреслюють важливість академічної саморегуляції як важливого чинника формування когнітивних здібностей у студентів вищих навчальних закладів. Академічна саморегуляція - це здатність ефективно керувати власним навчальним процесом, встановлювати цілі, розробляти стратегії для їх досягнення, ефективно вирішувати проблеми та контролювати діяльність.

Однією з переваг академічної саморегуляції є те, що вона безпосередньо впливає на розвиток когнітивних здібностей. Студенти, які володіють цими навичками, зазвичай виявляють більшу внутрішню мотивацію до навчання та демонструють високий рівень уваги, концентрації та логічного мислення. Вони також схильні вирішувати творчі завдання і мають більш високий рівень критичного мислення.

Застосування академічної саморегуляції у вищій освіті може стати ефективним інструментом підвищення якості освіти та формування у студентів універсальних навичок, корисних у всіх сферах майбутньої діяльності. Це особливо важливо в умовах постійних технологічних змін і стрімкого розвитку суспільства, а здатність швидко і незалежно регулювати свій навчальний процес є ключем до успішної кар'єри і особистісного розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Академічна саморегуляція є одним з основних чинників успішної освітньої та професійної діяльності абітурієнтів вищих навчальних закладів. Особливість академічної саморегуляції полягає в її важливості для суб'єкта освітньої та професійної діяльності, оскільки ця діяльність є для нього провідною [1; 10].

Проблеми саморегуляції досліджували багато українських та зарубіжних науковців та психологів, таких як А. Бандура, К. Двек, Є. Заїка, О. Зайцева, Є. Ільїн, Д. Коннел, В. Ляудіс, Н. Моргунова, І. Моросанова, А. Ольшанніков, В. Прядейн, Д. Рассел, Р. Райан, К. Фоменко [4; 8; 11].

Вивчення когнітивних здібностей дуже важливо в сучасному світі, який супроводжується швидким темпом життя і постійними змінами. Когнітивні здібності дуже важливі для успішного навчання, підвищення продуктивності на робочому місці, вирішення складних завдань і розвитку творчого мислення. Вони допомагають аналізувати, оцінювати та застосовувати інформацію, а також розробляти нові ідеї та концепції [2; 4; 6].

Питання когнітивних навичок описано в роботах таких видатних учених минулого як Б. Ананьєв, Є. Степанова, О. Тихомиров, А. Матюшкін. Також, проблему когнітивних навичок вивчають сучасні українські науковці, такі як О. Кіяна, Н. Зубарева, Л. Кононенко, О. Бондар тощо [3; 6; 9].

Метою є дослідження впливу академічної саморегуляції на розвиток когнітивних навичок у здобувачів вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. З метою вивчення особливостей впливу академічної саморегуляції на розвиток когнітивних навичок, було проведено кореляційний аналіз показників академічної саморегуляції та когнітивних навичок здобувачів вищої освіти. У дослідженні взяли участь 80 студентів денної форми навчання першого, другого, третього і четвертого курсів у віці від 17 до 24 років.

Емпіричне дослідження було здійснено за допомогою чотирьох психодіагностичних методик, що відповідають меті дослідження. Для дослідження академічної саморегуляції здобувачів вищої освіти було обрано опитувальник «Академічна саморегуляція» Р. Райана і Д. Коннелла, адаптований М. Яцюк та методика «Мотивація навчання в ЗВО» створена Т. Ільїною. Дослідження рівня когнітивних навичок здійснювалося за допомогою методики «Тест Креативності» П. Торренса та методики «Дослідження гнучкості мислення».

Метою дослідження було встановлення взаємозв'язку академічної саморегуляції із когнітивними навичками здобувачів вищої освіти для виявлення особливостей впливу академічної саморегуляції на когнітивні навички.

В ході статистичної обробки результатів, що були отримані, почергово здійснено кореляційний аналіз взаємозв'язку показників академічної саморегуляції із показниками когнітивних навичок здобувачів вищої освіти.

Коефіцієнти кореляції показників академічної саморегуляції із оцінками когнітивних навичок здобувачів вищої освіти наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Взаємозв'язок показників академічної саморегуляції та когнітивних навичок здобувачів вищої освіти

Показники академічної саморегуляції	Показники когнітивних навичок					
	Швидкість мислення	Оригінальність	Абстрактність назви	Супрогив замкненню	Розробленість	Гнучкість мислення
Зовнішнє регулювання	***	***	***	***	***	***
Інтроєктоване регулювання	***	0,276*	***	***	***	0,278*
Ідентифіковане регулювання	0,370**	0,279*	0,290*	0,389**	0,278*	0,300*
Власне спонукання	0,290*	0,280*	0,388**	***	0,290*	***
Отримання знань	0,390**	0,400**	0,279*	0,381**	0,400**	0,270*
Оволодіння професією	***	0,450**	0,290*	0,300*	***	***
Отримання диплома	0,404**	***	0,389**	0,279*	0,367**	***

Примітки: * – $p < 0,05$; ** – $p < 0,01$; *** – $p > 0,05$

Результати, представлені в таблиці 1, показують, що існує статистично значущий зв'язок між більшістю показників академічної саморегуляції та оцінками когнітивних здібностей здобувачів вищої освіти. Взаємозв'язок між академічною саморегуляцією та когнітивними навичками здобувачів освіти, які вступають до вищих навчальних закладів, є складним і важливим аспектом їх освітнього процесу. Академічна саморегуляція-це процес, за допомогою

якого студенти контролюють своє навчання, встановлюють цілі, відстежують прогрес і використовують стратегії для досягнення своїх цілей. Цей аспект пов'язаний з усвідомленим управлінням власними когнітивними процесами та використанням ефективних стратегій навчання.

Студенти, які демонструють високий рівень академічної саморегуляції, часто демонструють найвищі когнітивні здібності. Однією з причин є те, що академічна саморегуляція передбачає здатність встановлювати цілі та планувати навчання, сприяючи організації та структуруванню навчальних матеріалів. Студенти, які можуть ефективно ставити цілі та розробляти стратегії для їх досягнення, частіше використовують поглиблений підхід до навчання, який передбачає розуміння та аналіз матеріалу, а не просто запам'ятовування.

Крім того, академічна саморегуляція спрямована на ефективне використання ресурсів та стратегій, таких як планування часу, визначення пріоритетів та управління стресом. Це допомагає поліпшити пам'ять, концентрацію уваги та інші когнітивні процеси. Учні, здатні ретельно контролювати процес навчання, можуть більш ефективно вирішувати завдання, що вимагають високого рівня когнітивних навичок. Студенти з недостатньою академічною саморегуляцією, з іншого боку, можуть мати труднощі з постановкою цілей, організацією навчальної діяльності та ефективним використанням різних стратегій навчання. Це може привести до поверхневого засвоєння матеріалу і ефективного вирішення завдань, що вимагають високого рівня мислення. В результаті взаємозв'язок між академічною саморегуляцією та когнітивними здібностями є важливим фактором успішної підготовки студентів до здобуття вищої освіти, що сприяє розробці ефективних стратегій навчання та підвищенню якості освітнього процесу. Додатковим аспектом взаємозв'язку академічної саморегуляції із когнітивними навичками є самопереоцінка та корекція власного навчання. Студенти з високим рівнем академічної саморегуляції зазвичай мають розвинену здатність об'єктивно оцінювати свої власні знання та навички. Вони можуть адаптувати свій підхід до навчання в залежності від результатів та вчитися на основі власного досвіду.

Академічна саморегуляція також пов'язана з вирішенням проблем та критичним мисленням. Студенти, які можуть ефективно планувати свої дослідження та використовувати стратегії вирішення проблем, частіше демонструють глибоке розуміння та критичний аналіз вивченого матеріалу. Слід також зазначити, що академічна саморегуляція включає мотивацію та інтерес до навчання. Студенти, які можуть ефективно ставити перед собою цілі і, по суті, відчувають бажання їх досягти, частіше демонструють вищий рівень когнітивних навичок. Вони здатні більш інтенсивно занурюватися у вивчення предмета і здобувати більш глибокі знання.

З іншого боку, відсутність або низький рівень академічної саморегуляції може спричинити проблеми з когнітивним розвитком учнів. Наприклад, неадекватна саморегуляція може перешкоджати ефективному плануванню часу, організації навчання та ефективному використанню різних стратегій навчання. В результаті академічна саморегуляція і когнітивні здібності тісно пов'язані, взаємодіють в процесі навчання і сприяють комплексному розвитку студентів вищих навчальних закладів.

Відсутність кореляції із практично всіма показниками когнітивних навичок показали лише показники академічної саморегуляції «Зовнішнє регулювання» та «Інтроектоване регулювання». Відсутність кореляції між екзогенною мотивацією та когнітивними навичками можна пояснити кількома факторами. Екзогенні мотивації, такі як заохочення та покарання, не обов'язково стимулюють розвиток когнітивних здібностей студентів.

Когнітивні навички, такі як увага, пам'ять та мислення, часто вимагають внутрішньої мотивації та самоконтролю для ефективного розвитку. Хоча зовнішня мотивація може бути тимчасовим стимулом, вона може бути недостатньо сильною, щоб сприяти постійному та систематичному навчанню та вдосконаленню когнітивних здібностей.

Крім того, індивідуальні відмінності у сприйнятті зовнішньої мотивації можуть вплинути на її ефективність. Деякі студенти можуть краще реагувати на зовнішні стимули, тоді як інші можуть бути більш мотивованими та працювати над досягненням внутрішніх цілей та внутрішнього задоволення. Тому зовнішня мотивація не завжди безпосередньо пов'язана з розвитком когнітивних навичок студента.

Також, відсутність кореляції між зовнішньою мотивацією та когнітивними навичками у студентів вищої освіти може бути складнішою з причин, які варто розглянути. По-перше, студенти вищих навчальних закладів, як правило, вже мають певний рівень внутрішньої мотивації, оскільки для вступу в університет часто потрібна відповідна мотивація та академічні досягнення.

Крім того, вища освіта вимагає важливих когнітивних навичок, таких як аналіз, критичне мислення та орієнтація на вирішення проблем, які можуть розвиватися протягом тривалого періоду часу. Зовнішня мотивація може виявитися невідповідним стимулом для стимулювання цих складних когнітивних процесів.

Також варто враховувати, що у студентів вищих навчальних закладів може бути складне сприйняття мотивації, яке включає в себе як зовнішні, так і внутрішні фактори. Такі студенти мотивовані не тільки зовнішніми факторами, а й внутрішніми цілями, цінностями та інтересами.

Отже, претенденти на вищу освіту можуть не мати прямої кореляції між екзогенною мотивацією та когнітивними здібностями через складність самого

навчання, індивідуальні особливості студентів та різні способи сприйняття мотивації.

Важливо також враховувати, що внутрішня мотивація може бути спрямована на різні аспекти навчання, такі як розвиток креативності, вирішення власних інтелектуальних завдань і самовизначення, і не обов'язково може бути відображена в стандартних формах оцінювання, які можуть бути популяризовані в сучасних освітніх системах. Крім того, індивідуальний підхід до відносин може визначити, наскільки сильна внутрішня мотивація, яку відчуває студент, або як стимул до вивчення нових матеріалів, або як індивідуальний спосіб досягнення своїх цілей. Деякі студенти можуть демонструвати високий рівень внутрішньої мотивації, але це не завжди гарантує встановлення стосунків із значним підвищенням когнітивних здібностей. Таким чином, відсутність чіткого взаємозв'язку може виникнути через різні чинники, такі як різні мотиваційні фактори, індивідуальні особливості та індивідуальний підхід до навчання. У подальших дослідженнях важливо розглянути це питання в контексті певних умов і особливостей освітнього процесу.

Отже, академічна саморегуляція відіграє важливу роль у розвитку когнітивних здібностей студентів, оскільки сприяє ефективному навчанню та самовдосконаленню студентів. Цей процес включає здатність здобувача освіти контролювати поведінку та реакції в навчальному середовищі, такі як планування часу, самомотивацію, вибір стратегій навчання та оцінку власної успішності.

Коли студент здатний ефективно регулювати свою навчальну діяльність, він може краще концентруватися під час навчання, краще розуміти і запам'ятовувати інформацію. Це сприяє підвищенню рівня уваги, розвитку критичного мислення, здатності аналізувати і синтезувати інформацію.

Крім того, академічна саморегуляція сприяє розвитку важливих когнітивних здібностей, таких як планування, організація, метапізнання та самоконтроль. Ці навички не тільки допомагають студенту добре справлятися з навчальним навантаженням, але й формують основу для подальшого розвитку пізнавального процесу та сприяють успішній академічній кар'єрі.

Таким чином, здатність до саморегуляції власної академічної поведінки має значний вплив на розвиток когнітивних здібностей студентів, що може сприяти навчанню, становленню та вдосконаленню у сфері освіти та майбутньої професійної діяльності.

Висновки. Виявлено статистично значущий кореляційний зв'язок між багатьма показниками академічної саморегуляції та когнітивних навичок здобувачів вищої освіти. Академічна саморегуляція є ключовим елементом успішного студентського життя, оскільки вона включає в себе низку стратегій

та навичок, що дозволяють студентам ефективно керувати своєю когнітивною діяльністю. Когнітивні навички, у свою чергу, представляють собою ментальні процеси, які включають у себе сприйняття, мислення, пам'ять та рішення проблем. Студенти, які розвивають ці навички, здатні краще розуміти складні концепції, логічно мислити та вміло вирішувати завдання в навчальному процесі. Таким чином, взаємозв'язок між академічною саморегуляцією та когнітивними навичками визначає успішність студентів у навчанні. Висока рівновага між цими двома аспектами дозволяє студентам не лише ефективно опановувати навчальний матеріал, але й розвивати критичне мислення, яке в майбутньому буде важливим елементом їх професійного успіху.

Отже, академічна саморегуляція відіграє важливу роль у розвитку когнітивних здібностей здобувачів вищої освіти, оскільки сприяє їх ефективному навчанню та самовдосконаленню.

Література:

1. Большакова Т. В., Большакова А. М. Професійні самоекспектації та мотивація досягнення студентів музично-виконавських спеціальностей. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2019. С. 77–82.
2. Гнатюк М. І. Саморегуляція психічних процесів: механізми та розвиток. Київ: Академперіодика, 2009. 128 с.
3. Дерев'янюк С. П. Когнітивні викривлення, пов'язані з емоційним інтелектом. *Одинадцяті Сіверянські соціально-психологічні читання: матеріали міжнар. наук. конф. (Чернігів, 29 листопада 2020 р.)*. Чернігів, 2021. С. 81–85.
4. Зайцева О. О. Взаємозв'язок метакогнітивної активності зі стилями саморегуляції студентів. *Теорія і практика сучасної психології*. 2018. №5. С. 107-111.
5. Івашкевич Е. Природа соціального інтелекту особистості та його базові функції. *Проблеми сучасної психології*. 2019. Вип. 44. С. 98–119.
6. Кармадонова Т. М. Когнітивні чинники подолання невизначеності поведінки людини. *Вісник НТУУ КПІ. Філософія. Психологія. Педагогіка*. Київ, 2010. С. 27–32.
7. Мельникова Н. І., Дзюба Т. О. Саморегуляція поведінки: психологічний аспект. Київ: Либідь, 2013. 192 с.
8. Моросанова В. И., Аронова Е. А. Саморегуляция и самосознание субъекта. *Психологический журнал*. 2008. Т29. №1. С. 14–22.
9. Онуфрієва Л. А. Самооцінка як складова Я-концепції майбутніх фахівців соціономічних професій. *Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*, 2016. С. 396-412
10. Пархоменко Ю. В. Психологія саморегуляції особистості. Київ: Основи, 2008. 251 с.
11. Фоменко К.І. Губристична мотивація та саморегуляція суб'єкта діяльності. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Психологічні науки*. 2017. Вип. 3. Т.2. С. 95-101.

References:

1. Bolshakova T. V., Bolshakova A. M. (2019) Profesiini samoekspektatsii ta motyvatsiia dosiahnennia studentiv muzychno-vykonavskykh spetsialnostei [Professional self-expectations and achievement motivation of music and performing arts students]. *Scientific Bulletin of Kherson State University*. S. 77–82.

2. Hnatiuk M. I. (2009) Samorehuliatyia psykhychnykh protsesiv: mekhanizmy ta rozvytok [Self-regulation of mental processes: mechanisms and development]. Kyiv: Akadempriodika. 128 s.
3. Derevianko S. P. (2021) Kohnityvni vykryvlennia, poviazani z emotsiinym intelektom [Cognitive distortions related to emotional intelligence]. The eleventh Sevryan socio-psychological readings: materials of the international of science conf. Chernihiv, S. 81–85.
4. Zaitseva O. O. (2018) Vzaiemozviazok metakohnityvnoi aktyvnosti zi styliamy samorehuliatyii studentiv [The relationship between metacognitive activity and self-regulation styles of students]. *Theory and practice of modern psychology*. №5. S. 107-111.
5. Ivashkevych E. (2019) Pryroda sotsialnoho intelektu osobystosti ta yoho bazovi funktsii [The nature of social intelligence of an individual and its basic functions]. *Problems of modern psychology*. №. 44. S. 98–119.
6. Karmadonova T. M. (2010) Kohnityvni chynnyky podolannia nevyznachenosti povedinky liudyny [Cognitive factors of overcoming the uncertainty of human behavior]. *Bulletin of NTUU KPI. Philosophy. Psychology. Pedagogy*. Kyiv, S. 27–32.
7. Melnykova N. I., Dziuba T. O. (2013) Samorehuliatyia povedinky: psykholohichnyi aspekt [Self-regulation of behavior: psychological aspect]. Kyiv: Lybid. 192 s.
8. Morosanova V. Y., Aronova E. A. (2008) Samorehuliatyia y samosoznanye subekta [Self-regulation and self-awareness of the subject. Psychological journal]. T 29. №1. S. 14–22.
9. Onufrieva L. A. (2016) Samoostinka yak skladova Ya-kontseptsii maibutnykh fakhivtsiv sotsionomichnykh profesii [Self-esteem as a component of the self-concept of future specialists in socio-economic professions]. *Collection of scientific works of K-PNU named after Ivan Ohienko, Institute of Psychology named after H.S. Kostyuk of the National Academy of Sciences of Ukraine*. S. 396-412
10. Parkhomenko Yu. V. (2008) Psykholohiia samorehuliatyii osobystosti [Psychology of personality self-regulation]. Kyiv: Basics. 251 s.
11. Fomenko K.I. (2017) Hubrystychna motyvatsiia ta samorehuliatyia subiekta diialnosti [Hubristic motivation and self-regulation of the subject of activity]. *Scientific Bulletin of Kherson State University. Psychological sciences*. № 3. T.2. S. 95-101.